

ОПРЕДЕЛЕНИЕ УРОВНЯ НЕДОПОЛУЧЕНИЯ ВЕЛИЧИНЫ СТРАХОВОЙ ПРЕМИИ

Проведен анализ подходов к определению страховых премий с учетом закона распределения величины страховых возмещений. Обобщено показатели уровня недополучения страховой премии в случае непрерывной случайной величины убытка.

DEFINITION OF LEVEL OF THE INSURANCE PREMIUM DEFICIENCY

The analysis of approaches to definition of insurance premiums taking into account the law of distribution of size insurance возмещений is carried out. Indicators of level of insurance premium deficiency in a case of a continuous random variable of a loss are generalized.

Стаття надійшла 10.01.2013

УДК 330.341.1

Я. В. Котляревський

Академія фінансового управління Міністерства фінансів України

ВИЗНАЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ В КОНТЕКСТІ СТАНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ ЗНАТЬ ТА ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Розглядаються актуальні питання інноваційного розвитку в контексті становлення економіки знань, інформаційного суспільства, забезпечення глобальної конкурентоспроможності. Запропоновано змістовні зміни до методологічного забезпечення розвитку вказаних напрямів.

Інноваційний розвиток, економіка знань, інформаційне суспільство, глобальна конкурентоспроможність

Актуальність інноваційної моделі розвитку зумовлена стрімким зростанням впливу науки та нових технологій на соціально-економічний розвиток, що відбувся протягом останніх 20–30 років. Нові технології докорінно і швидко змінили структуру світової економіки. Виявилось, що неспроможність будь-якої країни здійснити структурну перебудову економіки відповідно до нового технологічного укладу (чи зволікання з цим) не просто гальмує розвиток, але й призводить до економічної деградації і відсуває її на периферію світових економічних процесів. Зазначені проблеми доліджували відомі вітчизняні та зарубіжні науковці Д. Белл, М. Кастельс, Й. Шумпетер, В. Геєць, Л. Федулова, А. Чухно [2, 3, 4, 5,].

Водночас потрібно зауважити, що формування економіки знань потребує значних фінансових ресурсів, тому переваги від застосування інноваційної моделі отримали передусім багаті країни. Для економік, що розвиваються, досягнення цих переваг залежить від ефективності їх спеціальної інновацій-

ної політики проривного типу, що полягає в дієвому державному регулюванні прогресивної структурної перебудови економіки та реформуванні сфер освіти, науки, інноваційної діяльності на основі наявного науково-технічного потенціалу, з урахуванням світових тенденцій науково-технологічного розвитку. Достатньо обґрунтованим буде припущення про інтегральний вплив указаних сфер на глобальну конкурентоспроможність країни. Стосовно останньої, то зазначимо, що рейтинг конкурентоспроможності визначається на основі методики обрахунку Глобального індексу конкурентоспроможності, розробленої в 2004 р. професором К. Сала-і-Мартіном. Для аналізу конкурентоспроможності економік світу використовуються загальнодоступні статистичні дані та результати опитування більше ніж 1300 незалежних експертів з різних країн і сфер діяльності (керівників компаній) за 12-ма групами показників, а саме: державні інститути, інфраструктура, макроекономічні умови, охорона здоров'я та початкова освіта, вища освіта та професійна підготовка, ефективність товарних ринків, ефективність ринку праці, розвиток фінансових ринків, технологічна готовність, обсяг ринку, рівень розвитку бізнесу, інновації.

За результатами оцінювання Глобального індексу конкурентоспроможності за 2011–2012 рр. Україна посіла 82 місце серед 142 країн з індексом конкурентоспроможності 4.0, у тому числі в розрізі складових оцінки:

базові вимоги — 98 місце, індекс 4.18;

підсилювачі ефективності — 74 місце, індекс 4.00;

фактори розвитку та інноваційного потенціалу — 93 місце, індекс 3.29.

Найнижчу оцінку отримала третя складова — насамперед за рахунок негативної оцінки рівня розвитку бізнесу. Інноваційні фактори розвитку, які характеризують безпосередньо інноваційний потенціал і ступінь його реалізації, одержали оцінку, вищу за середньорейтингову, зокрема: вища, середня та професійна освіта — 46 місце, інновації — 63, інфраструктура — 68.

Нижчу за загальнорейтингову оцінку має складова технологічної готовності — 82 місце, яка оцінює: доступність останніх технологій; освоєння технологій на рівні компаній; стан законодавства щодо інформаційно-комунікаційних технологій; прямі іноземні інвестиції і передачу технологій; динаміку користувачів мобільних телефонів, Інтернету, персональних комп'ютерів, доступу до широкосмугового Інтернету.

У контексті дослідження слід звернути увагу на погіршення в розрізі складових індексу «інновації» (у порівнянні зі звітом 2010–2011 рр., який відбивав докризову ситуацію, урахувавши рівень інерційності соціально-економічних процесів):

інноваційна спроможність — 37 місце проти 32;

якість науково-дослідних інститутів — 68 місце проти 56;

взаємозв'язки університетів з промисловістю у сфері досліджень і розвитку — 72 місце проти 64;

державні закупівлі новітніх технологій і продукції — 112 місце проти 85 [7,8].

Таблиця 1

**Результати в рейтингу оцінювання Глобального індексу
конкурентоспроможності України**

Складові індексу	Роки, за які складався рейтинг					
	2007–2008		2009–2010		2011–2012	
	рейтинг	бал	рейтинг	бал	рейтинг	бал
Глобальний індекс конкурентоспроможності	73	3,98	82	3,96	82	4,00
Базові вимоги	90	4,06	94	3,96	98	4,18
1. Державні та приватні інститути	115	3,12	120	3,10	131	2,98
2. Інфраструктура	77	3,09	78	3,39	71	3,87
3. Макроекономічна стабільність	82	4,67	106	3,96	112	4,21
4. Охорона здоров'я та початкова освіта	74	3,57	68	5,41	74	5,64
Підсилювачі ефективності	66	3,93	68	4,05	74	4,00
5. Вища освіта й професійна підготовка	53	4,20	46	4,38	51	4,58
6. Ефективність ринку товарів	101	3,74	109	3,74	129	3,58
7. Ефективність ринку праці	65	4,30	49	4,57	61	4,44
8. Рівень розвитку фінансового ринку	85	3,96	106	3,56	116	3,39
9. Оснащення новітніми технологіями	93	2,75	80	3,37	82	3,47
10. Розміри ринку	26	4,67	29	4,67	38	4,54
Фактори інновацій та розвитку	75	3,52	80	3,42	93	3,29
11. Рівень розвитку бізнесу	81	3,83	91	3,63	103	3,48
12. Інновації	65	3,22	62	3,21	74	3,11

З урахуванням зазначеного цілком логічним є той факт, що формування постіндустріального суспільства в Україні стає питанням державної ваги, Програмою економічних реформ на 2010–2014 рр. поставлені завдання щодо забезпечення інноваційного типу розвитку та забезпечення випереджувальних темпів розбудови країни. Разом із тим, усвідомлюючи, що глобальна конкурентоспроможність, а відповідно економічний, політичний і соціальний потенціали країни прямо залежать від інформаційно-інтелектуального потенціалу її населення, держава повинна регулювати процес формування постіндустріального суспільства. З одного боку, створювати своїм громадянам умови для вільного доступу до інформації, з другого — захищати їх приватне життя від несанкціонованого втручання. Сфери розвитку постіндустріального суспільства та інформатизації регулюються базовими законами України «Про Концепцію Національної програми інформатизації», «Про Національну програму інформатизації», «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства

України на 2007–2015 роки», «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про електронний цифровий підпис», «Про захист персональних даних», «Про доступ до публічної інформації».

Забезпечення ефективного розвитку постіндустріального суспільства, спрямованого на підвищення національної конкурентоспроможності внаслідок широкого впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, розвитку людського потенціалу, поліпшення життєвого рівня населення, сприяння становленню відкритого демократичного суспільства є пріоритетним напрямком державної політики, про що зазначалося у щорічному Посланні Президента України до Верховної Ради України «Модернізація України — наш стратегічний вибір».

Першочерговими завданнями для розвитку постіндустріального суспільства в Україні слід вважати:

розроблення механізму, який забезпечить державному апарату здатність розглядати процеси формування інформаційного суспільства комплексно, сформуванню політичну волю в державі для реалізації Національної програми розвитку інформаційного суспільства України, ширше використовувати в практиці державного управління програмно-цільовий підхід як ефективний механізм реалізації державної інформаційної політики;

створення нових спеціалізованих мережевих структур і технологій, побудованих на основі міжнародних стандартів;

організацію і розгортання широкої суспільно-політичної пропагандистської підтримки процесу переходу країни до інформаційного суспільства;

розширення і вдосконалення подання до мережі Інтернет об'єктивної політичної, економічної, правової, екологічної, науково-технічної, культурної й іншої інформації про Україну, зокрема тієї, що формується в органах державної влади та місцевого самоврядування, у навчальних закладах, наукових установах та організаціях, архівах, бібліотеках, музеях й інших закладах культури;

розширення можливості для доступу в установленому порядку до інших національних інформаційних ресурсів;

створення в Україні належних умов для розвитку індустрії програмного забезпечення (насамперед йдеться про податкові пільги для підприємств з розроблення програмного забезпечення).

З огляду на поставлені завдання особливої ваги набуває питання щодо оцінювання саме кількісних та якісних показників розвитку інформаційного суспільства як координуючого механізму в системі формування інститутів економіки знань, забезпечення інноваційного розвитку держави та глобальної конкурентоспроможності. Упродовж останніх років інформаційне суспільство в Україні має сталий і динамічний розвиток. Втім, кризові явища в економіці у 2012 р. вплинули і на нього. За даними Всесвітнього економічного форуму, який відбувся в Давосі (Швейцарія), рейтинг України за індексами, що стосуються інформаційно-комунікаційних технологій порівняно із сукупною кількістю країн, становить:

глобальний індекс конкурентоспроможності 2011–2012 (WEF Global Competitiveness Index) — 82 місце (89 — за минулий період) із 142 країн;
 індекс технологічної готовності 2011–2012 (WEF Technological Readiness Index) — 82 місце із 142 країн;
 індекс мережевої готовності 2011–2012 (WEF Networked Readiness Index) — 75 місце (90 — за минулий період) із 142 країн;
 готовність уряду (Government readiness) — 122 місце із 138 країн;
 використання урядом інформаційно-комунікаційних технологій (Government usage) — 75 місце із 138 країн;
 рейтинг за електронною готовністю 2010 (EIU eReadiness Ranking) 64 місце із 70 країн;
 індекс електронного уряду ООН 2012 (UN e-Government Index) — 68 місце (54 — за минулий період) із 193 країн [10].

Проте наведені показники не дають повної картини та можливостей моніторингу й регулювання — не враховують особливості формування національного сегмента інформаційно-комунікаційних технологій. Помітною ініціативою щодо врегулювання даного питання була Постанова Кабінету Міністрів України від 28.11.2012 р. № 1134 [9], яка містить перелік показників, за якими запропоновано оцінювати розвиток інформаційного суспільства в Україні. Натомість, на думку автора, цей документ не визначав якісних орієнтирів для проведення подібного оцінювання. Ураховуючи зазначене, доцільно запропонувати для обговорення питання щодо розширення переліку відповідних індикаторів (табл. 2) саме за рахунок якісних характеристик. Адже це дозволить пов'язати розвиток інформаційного суспільства з базовими засадами економіки знань, що формується й обумовлює інноваційний розвиток країни.

Таблиця 2

Кількісні та якісні індикатори розвитку інформаційного суспільства

Кількісний індикатор, затверджений Постановою КМУ від 28.11.2012 р. № 1134	Проект переліку якісних індикаторів, що характеризують становлення економіки знань
1	2
Кількість інтернет-користувачів з розрахунку на 100 осіб	Частка загальної аудиторії інтернет-користувачів (%), що використовують мережу для роботи та творчості
Кількість інтернет-користувачів широкосмугового доступу з розрахунку на 100 осіб	Частка загальної аудиторії інтернет-користувачів широкосмугового доступу (%), що використовують мережу для роботи та творчості
Частка користувачів мобільного Інтернету, відсотків до загальної кількості інтернет-користувачів	Частка користувачів мобільного Інтернету, що використовують мережу для роботи та творчості, відсотків до загальної кількості інтернет-користувачів

Продовж. табл. 2

1	2
Частка витрат на програмне забезпечення, відсотків до загальних витрат на інформаційні технології	Частка витрат на програмне забезпечення, що має версію, не старшу за 1 календарний рік, відсотків до загальних витрат на програмне забезпечення
Рівень обчислювальної потужності інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури	Рівень обчислювальної потужності інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури, що використовується або може бути використана громадянами України для роботи та творчості
Кількість домогосподарств, що мають комп'ютери, з розрахунку на 100 домогосподарств	Кількість домогосподарств, що мають комп'ютери для роботи або творчості, не старші за 3 роки, з розрахунку на 100 домогосподарств
Рівень концентрації населення в зоні покриття рухомого (мобільного) зв'язку	Рівень задоволення населення від якості рухомого (мобільного) зв'язку
Рівень розвитку рухомого (мобільного) зв'язку	Динаміка середньозваженої зміни вартості використання рухомого (мобільного) зв'язку
Дохід від надання послуг рухомого (мобільного) зв'язку	Темп росту інвестицій з надання послуг рухомого (мобільного) зв'язку, %
Кількість власників телефонів фіксованого зв'язку на 100 осіб	—
Рівень якості ліній фіксованого зв'язку	—
Потенційний попит на товари, роботи і послуги у сфері інформаційних технологій	Частка витрат домогосподарств на товари, роботи і послуги у сфері інформаційних технологій
Рівень конкурентоспроможності ринку інформаційних технологій	Обсяг іноземних інвестицій в український сектор інформаційних технологій Частка українського ринку інформаційних технологій, якою володіють компанії з українським капіталом
Частка науково-дослідних організацій сфери інформаційних технологій, відсотків до загальної кількості науково-дослідних організацій	Частка науково-дослідних організацій сфери інформаційних технологій, що випускають наукову продукцію, відсотків до загальної кількості науково-дослідних організацій
Рівень розвитку інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури	Темп приросту інвестицій в інформаційно-телекомунікаційну інфраструктуру
Рівень регуляторного навантаження у сфері інформаційних технологій	Рівень податкового навантаження у сфері інформаційних технологій за попередній звітний період
Рівень дотримання авторських прав на програмне забезпечення	Темп росту програмних продуктів, за якими зарезервовано авторські права в Україні
Рівень підтримки діяльності суб'єктів підприємницької діяльності у сфері інформаційних технологій	Темп росту кількості суб'єктів підприємницької діяльності у сфері інформаційних технологій
Ефективність законодавства, що регулює діяльність у сфері інформаційних технологій	Рівень задоволення профільним законодавством суб'єктів підприємницької діяльності у сфері інформаційних технологій

Закінч. табл. 2

1	2
Рівень технологічного розвитку	Середньозважена вікова структура основних фондів та програмного забезпечення інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури
Рівень використання інформаційних технологій підприємствами та організаціями	Темп росту витрат на інформаційні технології в собівартості продукції підприємств та організацій
Рівень інноваційної активності	Темп росту витрат на інновації в собівартості продукції підприємств та організацій
Рівень використання науковцями інформаційних технологій	Темп росту використання науковцями інформаційних технологій
Рівень використання науковцями та дослідниками Інтернету	Частка посилок на електронні джерела в наукових та науково-дослідних роботах
Рівень інформатизації бібліотек	Темп росту інформатизації бібліотек
Рівень розвитку електронного урядування	Темп росту електронного урядування
Рівень використання населенням Інтернету і засобів телекомунікації	Рівень використання населенням Інтернету і засобів телекомунікації
Рівень застосування інформаційних технологій органами виконавчої влади для проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики	Темп росту показників застосування інформаційних технологій органами виконавчої влади для проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики
Рівень інформаційної безпеки	Частка телевізійної, інформаційної, видавничої продукції українською мовою Динаміка та зміни структура власності інформаційних та медіа-активів Темп росту негативних індикаторів контент-аналізу інформаційного простору за основними сферами національної безпеки та господарства України Частка вільного часу, використовуюваного населенням для читання та засвоєння нових знань (у т.ч. за видами літератури)
Рівень застосування інформаційних технологій у закладах освіти	Темп росту використання освітянами інформаційно-комунікаційних технологій
Рівень застосування інформаційних технологій у закладах охорони здоров'я	Темп росту використання інформаційно-комунікаційних технологій у закладах охорони здоров'я

1. Програма економічних реформ на 2010-2014 роки 2. Геєць В. М. Суспільство, держава, економіка: Феноменологія взаємодії та розвитку / В. М. Геєць. — К.: Ін-т екон. та прогнозув. НАНУ, 2009. — 864 с. 3. Федулова Л. І. Економіка знань : підруч. / Л. І. Федулова. — К., 2009. — 600 с. 5. Чухно А. Постиндустриальна економіка: теорія, практика и их значение для Украины / А. Чухно // Економіка України. — 2005. — № 11. — С. 48–55. 6. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура : пер. с англ. / М. Кастельс. — М.: ГУВШЗ, 2000. — С. 77. 7. The Global Competitiveness Report 2011–2012 [Електронний ресурс]. — Way of access : <http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2011-2012>. 8. Назустріч економічному зростанню та процвітанню: Звіт про конкурентоспроможність України 2010 р.

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.feg.org.ua/docs/Competitiveness_report_2010_ua.pdf. 9. Постанова Кабінету Міністрів України «Про запровадження Національної системи індикаторів розвитку інформаційного суспільства» від 28.11.2012 р. № 1134. 10. Ареф'єва О. В. Побудова моделей ключових загроз на шляху до економіки знань в Україні / О. В. Ареф'єва, В. М. Сеньківський, А. М. Штангрет, О. В. Мельников // Наук. зап. (Укр. акад. друкарства). — 2011. — Вип. 2 (35). — С. 52–67. 11. Спосіб доступу: www.nkrz.gov.ua 12. Спосіб доступу: <http://www.dknii.gov.ua>

ОПРЕДЕЛЕНИЕ ОСОБЕННОСТЕЙ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ В КОНТЕКСТЕ СТАНОВЛЕНИЯ ЭКОНОМИКИ ЗНАНИЙ И ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА В УКРАИНЕ

Рассматриваются актуальные вопросы инновационного развития в контексте становления экономики знаний, информационного общества, обеспечения глобальной конкурентоспособности. Предложены содержательные изменения к методологическому обеспечению развития указанных направлений.

DEFINING CHARACTERISTICS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT IN A WIDE CONTEXT OF KNOWLEDGE-BASED ECONOMY FORMATION AND BUILDING-UP INFORMATION SOCIETY IN UKRAINE

Some actual issues concerning innovative development are presented in a wide context of knowledge-based economy formation, building-up of information society and securing global competitiveness. There are some intentional suggestions towards methodological support of mentioned spheres development.

Стаття надійшла 19.04.2013

УДК 657:331.443

М.Т. Щирба, І.М. Щирба

Тернопільський національний економічний університет

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Обґрунтовано необхідність облікової політики в ринкових умовах господарювання. Розкрито роль її як інформаційного інструмента гарантування економічної безпеки підприємства. Розглянуто принципи та складові формування облікової політики підприємства.

Бухгалтерський облік, облікова політика, аспекти облікової політики, принципи облікової політики, підприємство, економічна безпека

Функціонування ринку і розвиток економіки країни неможливі без належної організації системи бухгалтерського обліку. Одним з найважливіших питань організації системи бухгалтерського обліку на кожному підприємстві є формування облікової політики як одного з рівнів його нормативно-правового забезпечення. Поява в Україні поняття облікової політики пов'язана з процесами трансформації бухгалтерського обліку відповідно до міжнародних стандартів. Процеси економічної глобалізації, гармонізації і стандартизації обліку, які відбуваються в міжнародному масштабі, та адаптація вітчизняного бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів вимагають удосконалення його нормативно-правового забезпечення як на рівні держави, так і на рівні підприємства. Вивчення стану нормативно-правового забезпечення бухгалтерського обліку на рівні підприємства стосовно формування облікової політики свідчить про те, що в Законі України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” і П(С)БО № 1 „Загальні вимоги до фінансової звітності” та П(С)БО № 6 „Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах” розкрито лише деякі положення щодо облікової політики, зокрема, дано визначення облікової політики; передбачено самостійність визначення облікової політики підприємством; окреслено порядок розкриття та внесення змін в облікову політику. Однак у вищевказаних нормативних документах не передбачено механізму формування облікової політики підприємства. У зв'язку з тим питання формування облікової політики підприємства набувають важливого значення.

Загальні засади формування облікової політики підприємства знайшли відображення в працях провідних зарубіжних і вітчизняних вчених-економістів Р.А. Алборова, О.С. Бакаєва, Т.В. Барановської, П.С. Безруких, М.Т. Білухи, М.Ф. Ван Бреди, Ф.Ф. Бутинця, В.Б. Івашкевича, Г.Г. Кірейцева, Л.М. Кіндраць-